

Izhajajo vsako jutro.

Veljajo do konca leta 1918 20 K.

Za četrt leta K 10.—

Mesečno K 3-50.

Posamezna številka 20 v.

Oglasi po dogovoru.

NOVICE

Uredništvo in upravnništvo je v
„Zadružni tiskarni“, Dunajska
cesta št. 7.

Telefona št. 180.

Uredništvo je strankam na razpo-
lago od 6—7. ure zvečer.

Št. 78.

V Ljubljani, sreda dne 2. oktobra 1918.

Leto I.

Ministrski predsednik Hussarek govori o jugoslovanskem vprašanju.

Hussarekov govor.

Dunaj, 1. oktobra. Državni zbor po daljši
pavzi zopet zboruje.

Dvorana in galerije so gosto napolnjene.

Predsednik opozarja v otvoritvenem govoru
na velika bremena, katera nalaga vojska vsemu
prebivalstvu. Želja po definitivnem častnem miru
je neizmerna. Osrednje države so že opetovano
pokazale svojo miroljubnost, primerne odmeva
pa niso našle, k večjemu v zadnjem govoru pred-
sednika Zedinjenih držav najdemo začetek pre-
obrata. Prizadevati si moramo, da se maloduš-
nost v naših vrstah ne razširi. Za obup nimamo
vzroka, ker nismo premagani. Brezprimerna ju-
naštva naše armade nas varujejo in naše zastave
vihrajo na vseh frontah v sovražni deželi. Zbrati
moramo vse moči, da pridemo do dobrega konca.
To je mogoče le, če pustimo vse, kar nas loči,
če zvesto čuvamo zvezo z Nemčijo, in če se v zaupanju
na svojo hrabro armado zbiramo okrog ljublje-
nega cesarja, ki teži k čas gotovo najtežje občuti.
Predsednik sklene svoj govor s trikratnim
„hoch“ na cesarja. Tudi zbornica kliče „hoch“.

Nato govori ministrski predsednik baron
Hussarek najprej o

dogodkih v Bolgariji.

„Celotni položaj države moramo presojati v
sedanjem trenutku z vidika dogodkov v Bolgariji.
Kakor znano, se je vlada doslej nam zveznega
kraljevstva odločila vsled vojaškega položaja na
njemem bojišču, da se prične pogajati o orožnem
miru. Ta je že sklenjen. Tako je nastal tudi za
monarhijo na jugovzhodu brezdvomno resen po-
ložaj, toda še zdaleka ne morem imenovati tega
položaja kritičnega. V sporazumu z Nemčijo smo
takoj odredili potrebne vojaške korake in v iz-
datni meri. Vse je v dobrem teku in na podlagi
poročil merodajnih mest izjavljam, da smo ukinili
vse, da lahko nadaljnemu razvoju dogodkov na
Balkanu mirno gledamo v oči. Tudi na tej fronti
stojte naše čete ramo ob rami z Nemci (medklici
pri Čehih) in tudi tu bomo moško in zvesto po-
trdili zvezo, ki bo tudi v bodočnosti kljubovala
vsem neprilicam usode (Čeni kličejo: proč od
Nemčije!) Kakor v boju, pojdemo tudi pri delu
za mir roko v roki. (Medklici pri Čehih.)

Mirovna ponudba.

Strahote in grozote vojne nas silijo, da iščemo
sredstva in pota za sporazum med sovražniki.
Monarhija je mnenja, da je možnost za to dana,
treba pa je, da se temu nazirajo pomore do
zmage. Posebno resen korak v tem oziru pome-
nja nota grofa Buriana. Pametna podlaga za pre-
ureditev mednarodnih razmer, da bo vsem na-
rodom in dež. osigurana eksistenca (klici pri Čehih),
je samo sporazum, ker bi diktat, če tudi pravičen,
vedno ostal grenek za onega, ki bi podlegel. Da-
nes soglašajo vsi v tem, da mora bodoči mir
končati ne samo te vojske, ampak da mora za-
sigurati trajen mir. Bodoči mir mora vsem drža-
vam (Hussarek govori vedno o državah, ne o
narodih, op. ur.) zasigurati obstoj v mednarodni
organizaciji, ki vse nadzoruje.

Prehrana.

Žetev je bila splošno dobra, posebno ječmen
in oves. Polna krušna količina se še ne more
vpeljati, ker ni mogoče dobiti zanesljivega pre-
gleda čez množino žita, ki so na razpolago za
celo gospodarsko leto. Letina pa je bila v neka-
terih deželah slabša kot se je pričakovalo. Tiho-
tapska kupčija je postala resna nevarnost za dr-
žavno prehrano in jo bo treba energično zatreti.
Radi neugodne žetve Rumunija ne bo veliko do-
bavila. Tudi iz Ukrajine ne bo veliko in primanj-
ljaj naj krije Ogrska. V teku pa so akcije za
prehrano srednjega stanu, državnih uslužbencev
in otrok. Malodušnost ni na mestu.

Finance.

Med nalogami zbornice je na prvem mestu
financijsko vprašanje. V vojnem času se morajo
tekoči stalni izdatki vstevši izdatke za pokritje
dolgov ravno tako pokriti z rednimi dohodki
kot v mirovni dobi. Prejšnja vlada je predložila
celo vrsto davčnih načrtov in ne morem dovolj
nujno prositi, da jih zbornica čimprej reši. Mini-
strski predsednik opozori na nove davčne pred-
loge, ki jih bo kmalu predložil zbornici finančni
minister. Glede predloge tekočega davka na pre-
moženje pripominja, da bo to dopolnilni davek
našega dohodninskega davka. Pozivlja, naj se
opusti pri reševanju financ vse, kar politično loči,
ker gre ne samo za koristi države, temveč za one
vsakega državljan. Šele ureditev financ nam bo
omogočila reševati one naloge, ki jih mora spre-
jeti zbornica v svoj delovni program.

Poljsko vprašanje.

Danes je poljska država že zgrajena na
proklamaciji obeh cesarjev z dne 8. nov. 1915 in
Poljska je na tem, da se etablira kot neodvisni
faktor v evropski politiki. Ona vprašanja, ki na-

stanejo iz sosednjih razmer bomo reševali potom
pogajanj. Kako pa si hoče Poljska urediti končno-
veljavno obliko svoje državnosti, je prepuščeno
njeni prosti samoodločbi. Da so na Poljskem sa-
mem struje, ki žele uresničenja neodvisnosti v
oži priključitvi k monarhiji, je znano in ne more
se nam vzeti za zlo, če zavzemamo na avstrijski
strani napram takim stremiljenjem simpatično sta-
lišče in skušamo s svojo naklonjenostjo olajšati
pota. Prosto samoodločbo Poljakov cenimo brez-
pogojno in zahtevamo le, da se upošteva na
drugi strani tudi tedaj, če se izide v ugodnem
smislu za nas.

Jugoslovansko vprašanje.

Tudi razmerje Bosne in Hercegovine je tako, da
moramo že danes posvečati svojo skrb. Bodoči
ureditvi (posl. Soukup: kaj dela Tisza v Bosni?).
Bosna, katero je naše delo odprlo kulturi, je po-
stala naša vsled misije, katero nam je poverila
Evropa, kar je najzvišenejši mednarodni pravni
naslov. Mi bomo smatrali Bosno tudi še nadalje
kot del monarhije. To nas dovede do drugega
problema, ki se tiče monarhije. Vsled okupacije,
naročene po berlinskem kongresu, so prišle te
dežele v zunanje razmerje do monarhije. Zna-
re razmere v začetku tega stoletja so dovedle do
aneksije, torej do razmerja, o čegar legitimnosti
ni nikdar nihče dvomil. Aneksija ni izpremenila
položaja niti na zunaj, niti na notraj. Bosna ni
bila ne avstrijska, ne ogrska, ne skupna dežela,
kar vsled dualizma tudi ni mogla biti; postala je
neločljiv del monarhije, državnopravno pa nedif-
niran neutrum. Današnji čas pa zahteva tudi tu
reda. Zato hočem govoriti o principih, ki vodijo
avstrijsko vladu v tem oziru.

Mi nikakor ne nameravamo svoje pravice
do teh dežel opustiti ali pa zamenjati. Mi smo
pošteno delali za razvoj teh dežel, pretrpeli smo
aneksijsko krizo in v svetovni vojski smo bosan-
sko mejo branili kot svojo. Zato se vprašujemo:
Kako bomo varovali interes prebivalstva in in-
teres monarhije? In tu se nam vrva misel, da
historični razvoj, ki je državnopravno ločil
Bosno, Hrvaško in Dalmacijo, ne odgovarja
več upravičenim zahtevam prebivalstva, ampak
da se tu poraja proces zedinjenja, katerega
ustavljati Avstrija ni poklicana.

Rešitev bosanskega vprašanja more biti samo
naravna. Tudi na tem polju se moramo ozirati
na legitimne interese prizadetih narodnosti. Tako
dobimo okvir, v katerega lahko položimo različne
slike. Pri tem se moramo pa tudi ozirati na in-
terese monarhije. Avstrija je na gospodarskem in
kulturnem polju toliko storila in za obrambo teh
dežel toliko krvi prelila, da se ne more odpo-
vedati svojim interesom.

Bosno smo priklopili kot integrirajoč del
Avstroogrske in dežele ostanejo nevtalne. Naša
doba zahteva red. Problem gledamo od njega
notranje strani in se vprašujemo, kako bo za na-
prej. Vriva se vprašanje, kak bo razvoj dežel.
Zadrževati ga pač ne moremo in ne maramo, a
biti more le v interesu plemen. Tega se moramo
pač držati. Varovati moramo avstroogrske intere-
se. Preveč smo opravljali kulturnega dela, pre-
več je teklo avstroogrske krvi, preveč je častitih
spominov, da bi se mogli sprijazniti z mislijo
odpovedi.

(Posl. Soukup: 30.000 obešenih tvori časti
vredne spomine.)

Moramo dobiti sigurnost, da ne bomo tr-
peli škode in da bo naše gospodarske stališče
varovano. Nikdo nas ne bi mogel prisiliti, da se
odpovemo svojih pravic. Doseči se da vse le
potom razprav. Zasigurati se moramo, da bodo
storjeni dogovori, ki odgovarjajo interesom mo-
narhije. Da gre za enkrat le o pripravljalnih
korakih, je gotovo. Tudi se vrši vse po ustavnih
potih in načelih samoodločbe (Medklici: Kaj je
s češkimi vprašanjem.)

O finančnih vprašanjih govoreč se je do-
taknil ministrski predsednik vprašanja prehrane
(promet z nahrbtniki). Dovoza od zunaj se ne
smemo nadejati in ga previsoko ocenjevati. V
Rumuniji je bila žetev slaba in z Ukrajine se ni
posebnega nadejati.

O avtonomiji narodov je rekel ministrski
predsednik, da nas koraki zgodovinskih dni silijo,
da ne pozabimo nalog bližnje bodočnosti. No-
bena zgradba nima trajne vrednosti in mi se ne
moremo še dalje otežati razpravi o avtonomiji
narodov. (Medklici pri Čehih in Jugoslovanih.)
Reklo bi se, da hočemo zgodovinski razvoj dr-
žave zadrževati, če bi se protivili tem zahtevam.

Že v prejšnji narodno nezavedni dobi smo
opažali početke narodne avtonomije. Tej ni de-
lala država nikoli nikakih ovir. (Medklici pri Čehih
in Jugoslovanih.) Pač pa jo je gojila bolj nego
katerakoli država na svetu. Upamo, da se avto-
nomija še izpolni in izboljša. Ni lahko — pet
desetletij to dokazuje — najti pravo pot. Težko
je delati v tako nemirnem in neugodnem času.
Izpolnitev zahtev enemu narodu, pomeni za drug
narod morda vladu tujcev. (Medklici pri Nemcih.)

Kandlerjev odstop.

Dalekosežne politične izpremembe se vrše
v Nemčiji pod vtisom vnanjih dogodkov. Počasno
umikanje Nemških armad na zapadu in predor
bolgarske fronte je napravilo v Nemčiji globok
vtis, kateremu se tudi najvišji civilni in vojaški
kroni ne morejo odtegniti. Uvideli so, da gre se-
daj za vse, da gre na življenje in smrt ne samo
za vladu ali dosedanji vladni sistem, ampak za
obstoj in bodočnost celega nemškega naroda.

Da narod reši svojo eksistenco, mora na-
stopati enotno. Za enoten nastop naroda na zu-
naj je pa neobhodno potreben predpogoj vlade,
ki izhaja iz ljudske volje, torej iz parlamenta.
Doselej tega v Nemčiji ni bilo.

Nemška ustava določa, da minjstre in kan-
clerja imenuje vladar po svoji volji. Če niso mogli
doseči sporazuma s parlamentarnimi strankami,
je moral iti navadno parlament, ne pa minist-
stvo ali kancler, če je ta užival vladarjevo za-
upanje. V demokratičnih deželah je stvar narobe:
tam mora iti minister, če mu parlament odreče
svoje zaupanje, ker je parlament izraz ljudske
volje in ljudska volja je vir vse državne moči.

Najmočnejša podpora dosedanjemu vladnemu,
na ustavne pravice vladarjeve opirajočega se si-
stema so bili doslej v Nemčiji vsenemški junckerji,
to so plemiči, kateri so imeli v svojih rokah skoro
vsa važnejša uradniška in vojaška mesta. Oni so
bili doslej v posesti skoro vse vladne moči v
Prusiji in ker je Prusija najmočnejša in največja
nemška zvezna država, so imeli odločilen vpliv
tudi na vodstvo države. Njihovo vodstvo pa se
ni izkazalo, ker se je opiralo v prvi vrsti na meč,
in sicer preveč na meč. Vnanji dogodki so prisi-
lili nemško ljudstvo do spoznanja, da tako ne
in ne more iti več dalje, če hoče živeti v bo-
dočnosti s svojimi sosedji v mirnemu sporazumu.
Zato nemškim parlamentarnim strankam ni pre-
ostalo nič drugega, kakor da se toliko ojunajo
in osokole, da s trdnim in odločnim nastopom
izvijejo junckerstvu meč in moč iz rok in da usta-
rijo parlamentarno vladu. Temu spoznanju se je
udal tudi cesar sam in zato je napovedal, da bo
odslej merodajen v Nemčiji parlamentaren režim.
Parlamentarna vlada v Nemčiji pomeni kapitulacijo
junckerstva pred ljudskimi pravicami in prvi
odločilni korak do splošnega miru.

Ni dvoma, da se bo v tej smeri razvijala
tudi naša politika, posebno na Ogrskem. Ogrsko
junckerstvo, čegar tipični zastopnik je grof Tisza,
je danes še največja ovira za mir v naši monar-
hiji. Ovira za vnanji in za notranji mir, ker ne le
samo nastopa z vso njemu lastno odurno prešer-
nostjo, ampak bodri tudi avstrijske vsenemce
na odpor proti vsaki še tako skromni sporazumni
akciji. Vzrok brezglavosti avstrijskih vsenemcev
je zasidran na Ogrskem; vprašanje je samo, kdaj
bo prišlo tudi na Ogrskem tako daleč kakor v
Nemčiji.

Kriza v Nemčiji. Berolin, 1. oktobra.
Stranke zbornice večine so snoči končale for-
malnosti programa in so prišle do zaključka, da
ne bodo tvorile koalicijske vlade, ampak vladu
večine. Večino bodo tvorili naprednjaki, centrum
in socijalni demokrati in morda nacionalni libe-
ralci. Treba mnogih izpremen osebnosti; vsi dr-
žavni tajniki in ministri so se stavili kroni na raz-
polago.

Berolin, 1. oktobra. O zasedenju mesta
kanclerja, državnih tajnikov in pruskega mini-
strstva še ni nič odločeno. Večina strank se je
odločila za Payerja kot kanclerja. V poštev pri-
haja tudi grof Bernstorff, državni tajnik dr. Solf
in tudi princ Maks Badenski.

Amsterdam, 1. oktobra. „Allgemeen
Handelsblad“ javlja, da je predsednik nizozemske
antiorlov zveze Desselhuys na povabilo iz Beroli-
na snoči odpotoval v Berolin. Temu potovanju
prisojajo velik pomen, ker se zgodi na povabilo.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 1. oktobra. (K. u.) Uradno.

Na raznih mestih albanske fronte krajevni
boji.

Sicer nobenih posebnih dogodkov.

Šef generalnega štaba.

Italijansko uradno poročilo.

29. septembra.

Včeraj je razvilo naše topništvo v odgovor
na neprestano motilno streljanje ljut osredotočeni
ogjen na asijski planoti, na levem bregu Piave,
na višini Montella in na odseku Musile-Cortelazzo.
Pri Moriju in ob hribu Valbella so se izjalovili
poskusi sovražnih napadalnih patrulj vsled hitrega
in učinkovitega odpora naše obrambe.

Nemško vojno poročilo. Obrambni boji Nemcev na življenje in smrt.

Berolin, 1. oktobra. (K. u.) Uradno.

Zahodno bojišče.

Vojna skupina kraljeviča Ruprechta.

Blizu obali smo ujeli pri uspešnem sunku
nekaj sto Belgijcev.

Naša nova fronta na Flandrskem gre v
smeri v lanski flandrski bitki zgrajenih zadaj le-
žečih postojank od Handzaeme, zahodno mimo
Rousselaere (na zemljevidu povsod Roulers), čez
Ledeghem in Cheluive proti Wervicqu in potem
v dolini Lyse proti naši stari postojanki pri Ar-
mentieresu. Sovražnik je napadel včeraj popoldne
med Rousselaere in Wervicqu. Bil je zavrnjen
pred našimi črtami.

Razen Belgijcev in Angležev smo ujeli včeraj
tudi Francoze.

Sunki sovražnika med Fleurbaixom in Hul-
luchem in delni napadi proti višinam Fromellesa
in Avversa so se izjalovili.

Na obeh straneh Cambraia je nadaljeval
Anglež čez dan svoje napade. Popoldne se je
posrečilo njegovi novo zastavljeni kanadski divi-
ziji mimogrede napraviti sunek mimo Cambraia
na Ramillies. Pod vodstvom generalnega poro-
čnika Fritscha je vrgla vrtimberška 26. rezervna
divizija, ki se je posebno izkazala v bojih med
Arrasom in Cambraiem, sovražnika zopet nazaj
na Tilloy. Tudi južno Cambraia smo docela dr-
žali svojo postojanko proti večkratnim navalom
sovražnika.

Vojna skupina general. polkovnika von Boehna.

Na obeh straneh Le Cateleta je sovražnik
popoldne zopet obnovil svoje napade med Vend-
huille in Joncourtom. Tudi južno Joncourta in
južno Somme so se razvili zvečer silni boji. Na-
padi sovražnika so bili povsod zavrnjeni.

Vojna skupina nemškega cesarjeviča.

Proti našim črtam med Aisno in Veslo ter
preko Vesle med Breuilom in Joncheryjem je
naperil sovražnik silne napade. Kljub večkratnemu
navalu so se izjalovili razen delnega uspeha, ki
je privedel sovražnika na višine severno Breulla.

V Champagni se je omejeval sovražnik na
delne napade vzhodno Suippesa pri Ste. Marie
a Py, severno Somme Py in proti našim novim
črtam, ki smo jih zasedli ponoči severno Avre
in Marvaux. Bili so zavrnjeni. Pri Ste. Marie a
Py smo ujeli pri tem dve francoski stotniji.

Z močnimi silami so napadli Američani
vzhodno Argonov. Ognjišči bojev sta bili zopet
Apremont in gozd Montrebeau. Sovražnika smo
povsod odbili. Tudi včeraj je imel zelo težke
izgube.

Vojna skupina generala von Gallwitz.

Na zahodnem bregu Moze je ostalo bojno
delovanje omejeno na motilni ogjen.

Infanterija, pionirji in artiljerija so enako
udeležene uničenja številnih sovražnikovih oklo-
pnikov. V zadnjih bojih so se posebno odlikovali:
poročniki Schling in burmojster rez. pp. 90, pod-
narednik Jolkmann gardn. rez. str. baona in Ran-
gouth 27. rez. pp.; poročniki Koibl 40. trdnj. topn.
p., Schrepler 74. t. t. p., Ribelle 108. t. t. p.,
Payer in Bräuer rez. t. p. 241, Berninghaus rez.
t. t. p. 63 in podčastnik Thale 40. t. t. p.

von Ludendorff.

Težki boji.

Francoska ofenziva se razteza na vedno več
odsekov fronte. Pred štirimi dnevi je Foch na-
padel v Champagni in zapadno od Verduna;
drugi dan je zagrmelo pri Cambraiju, tretji dan
pa so nasokčili Angleži v odseku od Dixmudeja
do Warnetona. Samo lotrinška fronta je še mirna
— a kako dolgo še?

Tajiti se ne da, da postaja položaj tudi na
zapadu velekritičen. Maršal Foch razpolaga z ve-
likanskimi rezervami. Nemška „Siegfried“-postoj-
janka je na več mestih prizadeta, Cambrai in
St. Quentin sta ogrožena in od Reimsa do Ver-
duna ima več vrzeli, tako da bo nemško vodstvo
stalo pred usodnimi odločitvami.

Angleži so v Flandriji na 20 km široki
fronti med Dixmudejem in Wulverghemom udri-
li v nemške postojanke okroglo 6 km globoko; pri
Cambrai-ju pa napada angleško-ameriška armada
na 20 km široki fronti. Ozemlje na Sensee-po-
toku, katero so Nemci preplavili, so sovražniki
vzeli in udri v „Siegfried“-postojanko 7 km
daleč. Med Cambraijem in St. Quentinom so
predrli na 8 km daljave.

V odseku med Ailetto in Aisno so se Nem-
ci umaknili za 10 km nazaj.

V Champagni traja boj z neizprosnno ljuto-
stjo. Nemci so se umaknili na 17 km široki
fronti za 5—7 km, v Argonih pa za 6 km.

Med Argoni in Meuso so najbolj napredovali Amerikanci — za 12 km —, ki so nemško črto skoro predrl. Že prvi dan so ujeli okrog 12.000 mož. Tudi tu stoji nemško armadno vodstvo pred težko odločitvijo.

Strašno je, s kakšno silo sovražniki napadajo. Njihovi tanki zavzemajo postojanke, ki so veljale za nepremostljive. Nemci imajo sicer obrambna sredstva, toda nevarnost še ni premagana. Nemške izgube na materialu in ujetnikih rastejo od dne do dne; to znaša tekom enega tedna lepe številke.

Bolgarija.

Izjava bolgarskega diplomata o položaju na Bolgarskem.

Budimpešta, 30. septembra. Današnja številka „Ujhirek“ prinaša razgovor s tukajšnjim bolgarskim generalnim konzulom Ivanom Stojanovičem, ki spada med zaupne kroge kralja Ferdinanda in so njegove izjave zato tem večje važnosti. Konzul se je izrazil med drugim:

Zadnji dogodki nikakor niso posledica novoubrane politične smeri. Povoda je marveč iskati v pomanjkljivih aprovizacijskih in opremljenih razmerah prebivalstva, posebno armade. Ti nedostatki so povzročili v armadi gotovo desorganizacijo in spričo nepričakovanih skrajno silovitih napadov antantnih čet je privedlo do zelo obžalovanja vrednih, slabih posledic. Pripomniti pa je treba, da se čete nikakor niso udale, temveč le umaknile.

O političnem položaju je izjavil Stojanovič takole: Malinov, ki ima zdaj v sobranju na svoji strani nekoliko 31 glasov, bo zvedel v današnji seji, če si res more pridobiti večino bolgarske zakonodaje. Za enkrat je postopal popolnoma na lastno odgovornost, ker se mu je zadel položaj le preveč brezupen. Tudi pogajanja v Švici so se vršila po njegovem naročilu. — Kralj ni o tem ničesar vedel. Seveda ni izključeno, da se je med tem posrečilo Malinovu, ustvariti strankarski blok v podporo svoje politike.

Vojaske odredbe, ki sta jih ukrenili monarhija in Nemčija, bodo vzbudile pri večini bolgarskega prebivalstva veselje in pomirjenje, in jaz sem prepričan, da se bodo naši vojaki zopet ohrabрили in z novim pogumom prepodili sovražnika z bolgarskih tal, ako bodo li ti zvedeli, da pride pomoč. Bolgarija trdno vztraja z neomahljivo zvestobo v zvezi z Nemčijo in monarhijo. Ko dosepej primerne ojačbe in se reorganizira naša armada, kar se bo kot upam izvršilo tekom enega tedna, bo sedanji dogodek mimoidoča epizoda v zgodovini zveze osrednjih sil.

Curih, 1. oktobra. „Neue Zürcher Zeitung“ javlja, da so se mudile bolgarske osebnosti v Švici, ki so bile v stiku z antanto. Govore, da so bili bolgarski diplomati premalo spretini in s svojimi željami preiskreni.

Budimpešta, 1. oktobra. Danes in včeraj prihajajo iz Bolgarije številne osebe, ki izjavljajo, da je bila v noči od torka na četrtek v Sofiji neznanška panika. Malinov se mudi v amerikanškem poslanstvu. Pojtniki pravijo, da del ljudstva ni za Malinova. Kinematografi in gostilne so zaprte. Po devetih ni nikogar na ulici.

Sofija, 1. oktobra. Parlamentarna kmetska stranka, koje obe frakciji ste se združili, se posvetoje. Stranka je sklenila na vso moč delati za konsolidacijo fronte (?) in mir v državi.

Sofija, 1. oktobra. Proti Sofiji protirajoče dezertarje so vladne čete odrinile proti Vlabaji. Za Sofijo ni nevarnosti.

Dunaj, 1. oktobra. Od pristojne vojaške strani javljajo o položaju v Macedoniji in Bolgariji, da se na tem bojišču zadnje ure ni zgodilo nič posebnega. Skopje so zasedle srbske čete, kar se je posrečilo samo spretnemu manevru solunske armade. Napredovanje antantnih armad je nastavljeno.

Pariz, 1. oktobra. „Journal“ piše, da pripravlja Avstroogrška novo gibanje čet, dočim se Bolgari umikajo in aliranci korakajo proti Sofiji. Feldmaršal Mackensen nastopa zopet. Nič ni bolj nevarno, nego misel, da bo to le vojaški izprehod.

Radoslavov proti miru.

Rotterdam, 30. septembra. Po semkaj došli poročili so bili pristaši Radoslavova, ko so zvedeli za Malinovo ponudbo premirja, docela razočarani in niso hoteli tega verjeti. Radoslavovi krogi vojaškega položaja nikakor ne smatrajo obupnim in zato je Malinov korak nepremišljen.

Turčija vztraja.

Carigrad, 30. septembra. Vse turško časopisje se bavi z dogodki na Bolgarskem in izjavlja, da bodo čete četverozeve kmalu zopet upstavile položaj, dasi je ta čas resen. Doživeli smo že mnogo kritičnejših trenutkov in če gremo ramo ob ramo in čuvamo svojo trdnost kot doslej, bomo kos vsaki nevarnosti.

Francija za Srbe.

Curih, 30. septembra. „Neue Zürcher Ztg.“ poroča: Glasom Agence Havas se varuje stroga tajnost o razgovoru Clemenceaua s Poincarejem. Dejanska udeležba Pichona pa kaže približno smernice, v katerih se je gibal konferenca. Lahko se trdi, da bodo v bodoče družile Srbijo tesnejše vezi z antanto.

Bolgarsko sobranje.

Sofija, 30. septembra. Bolgarska brzojavna agentura javlja: Ministrski predsednik Malinov odpravi izredno zasedanje sobranja in prečita sledeči prestopni govor v imenu kralja: „Gospodje! Zaradi splošnega položaja dežele in posebne skrbi, ki je bila potrebna, da se ugotovi številnim potrebam armade, ki je svojo dolžnost junaka vršila, je bilo potrebno, da se je meseca majnika t. l. sestavila sedanja vlada. Moja vlada, ki se opira na splošno mnenje in na moje zaupanje, je v kratkem času, odkar vodi državne posle, vse storila, kar so ji dovoljevale okoliščine, da reši težke naloge in probleme, ki so nastali v dolgih vojnih letih.

Navdana največje lojalnosti napram zaveznikom moja vlada ni stremila za ničemer drugim, kakor da izpolni svojo dolžnost do domovine, da omogoči nji in našim hrabrim četam doseči časten mir, ki bi odgovarjal težkim žrtvam, katere je prinašalo ljudstvo, da doseže svoje zedinjenje. V ta namen smo storili, kar smo mogli. Končno je moja vlada po tehtnem pretresu položaja sklenila, da predlaga našim številnim nasprotnikom pogajanja zaradi orožnega in eventualno splošnega miru.

Vlada, ki se ozira na dejanski položaj in na obilico vprašanj, ki iz položaja izvirajo, je sklenila, da skliče sobranje na izredno zasedanje. Razume se pa, da more sklepati sobranje v tem zasedanju tudi o drugih rečeh.

V prepričanju, da Vas bo vodila pri posvetovanjih Vaša spretnost, modrost in Vaše patrijotično čuvstvanje, kakor je zahteva sedanji trenotek, otvarjam 17. redno skupščino. — Živela Bolgarija!

Nato je predlagal Malinov, da se sobranje do petka odgodi. V petek bo podal sobranju obširen ekspeze.

Dnevna politika.

Čehi ne dovolijo nobenih davkov več. V pondeljkovi seji finančnega odseka je podal posl. Strasky ostro izjavo proti vladi. Kazal je na spremembo v deželni upravi na Češkem (delitev upravne komisije na Češkem) ki je stopila v veljavo. Češka je odslej dejansko razdeljena na dvoje, kar je hudo žaljenje češkega naroda. Strasky je izjavil, da njegova stranka tej vladi ne bo več dovoljevala nobenih novih davkov.

„Vorwärts“ pozivlja Nemce na nacionalno obrambo. Socialno demokratski „Vorwärts“ prinaša poziv na nacionalno obrambo, v katerem kar najbolj prepričevalno napoveduje nesrečo, ki bi zadela nemško ljudstvo, ako Nemčija ne bi mogla držati zahodne fronte: Lakoto, brezposelnost, državljansko vojno, kužne bolezni in končno mir, ki bi ustvaril pekel na zemlji. Dalje pravi člankar: Radi tega — ne pa da se varuje močnejše — mora ostati zahodna fronta trdna. Stanovitnost nekaterih tednov nam more prihraniti revščino mnogih let!... Vlada, ki se vsede k mirovni mizi, mora biti ljudska vlada, ki ima za seboj vse ljudstvo, koder gre, da se trdno ustanovi varnost bodočega mirovnega stanja, pa tudi tam, koder je treba nastopiti z močno voljo proti imperialističnim zahtevam nasprotnikov, ki hočejo uničiti bodočnost Nemčije. To more storiti le, če je fronta trdna in če vlada v deželi red! Največja vojna, ki jo je doživelo človeštvo, se končuje, kot so napovedali vsi dalekovidni že prvi dan, kot prava nemška obrambna vojna. Kot taka se mora brž ko mogoče in kar moč dobro končati. Mi ljudstvo smo storili v tem svojo dolžnost in je ne mislimo opustiti v zadnjem trenutku. Zdaj storite tudi Vi zgoraj Vašo dolžnost, odločite se v hvaležnosti za vse to, kar Vam je ostalo prihranjeno in neodvzeto, in umejte, da je nastopila nova doba, ko se ljudstva vladajo sam!

Dr. Wekerle za sklepanje zakonov. Ogrski ministrski predsednik je razposlal kot notranji minister mestom in občinam okoliščino, s katero jih pozivlja, da se zavzamejo za sklepanje zakonov, v večjem številu. Pred vsako poroko naj odloča tudi zdravnik. Minister se zavzema tudi za ženitev okrevajočih invalidov.

Socialistični voditelj v Milanu obsojen na smrt. Vojno sodišče v Milanu je po poročilu „Corriere“ obsodilo socialističnega obč. svetnika Fassinija na smrt z ustrelitvijo. Fassini bi bil moral lani k vojakom, pa je zbežal v Švico. Sodišče mu je zaplenilo tretjino premoženja. Sodbo so pripeljali na Fassinijevo hišo.

Brahmani napovedujejo sveto vojsko. — Rotterdam, 30. sept. Po poročilu „Tempsa“ se v Indiji rapidno širi pobuna. Na čelu revolte stoje brahmani, ki pridigujejo politični teror kot edino sveto orožje v boju proti Angležem.

Prisilno posojilo v Avstraliji. Državna avstralska banka razglša določila za prisilno vojno posojilo. Vse osebe, ki imajo nad 750 funtov dohodkov, bodo morali podpisovati.

Ogrski parlament. Budimpešta, 1. oktobra. Državni zbor je sklican na 8. oktobra.

Hussarek ne misli na federalizacijo? Nemški listi poročajo z Dunaja 30. septembra: Baron pl. Hussarek je nemškonacionalnim poslancem do najzadnjega časa zatirjeval, da v svojih načrtih za reformo ustave niti oddalec ne misli na federalizacijo.

Angleški odgovor na Burianovo noto. Basel, 1. oktobra. Angleški odgovor na avstrijsko noto bo baje uljuden, a odločen. Posvetovali so se baje o odgovoru sedem dni.

Nejasnost na Finskem. Helsingfors, 30. septembra. Na finskih strani se bavijo z načrtom, kako zavleči volitev kralja kar najdalje mogoče, da bi se med tem moglo združiti razne stranke. Švedska stranka je za avtonomijo narodov v prvotni obliki.

Po domovini.

Italijanski vojni ujetniki brez nadzorstva. C. in kr. vojaško poveljništvo v Gradcu je vsled dognanih slučajev, da se dovoljuje ujetim Italijanom, ki se nahajajo na delu, še vedno prevelika in nikakor upravičena prostost, z ukazom od 31. avgusta 1918, št. 23063/Kgf., v obvestilo vseh delodajalcev in v ponovno razglasitve opozorilo na to, da prostosti katerekoli vrste, kakršne so dopuščene ruskim vojnim ujetnikom, na noben način ne pristojajo in se ne smejo dovoljevati ujetim Italijanom, Srbom, Črnogorcem, Angležem in Francozom. — Vse laške ujetnike, katere se najde prosto naokoli hoditi ali po goštilnah, se mora vsakokrat prijeti in po izdanih vojaških odredbah oddati v zapor. Delodajalcem se v takih slučajih ne smejo vojni ujetniki nič več dati nazaj; tudi ne dobe nikakega nadomestila. Dalje se je odredilo, da je vsako občevarje z ujetniki (z izjemo Rusov), v kolikor ga ne za-

veva opravljanje dela vojnih ujetnikov, prepovedano, in da se bo osebe, pri tem zasačene, pozvalo na odgovor. Istočasno se vnovič opozarja, da je dajanje opojnih piščal ujetim Italijanom, Srbom, Črnogorcem, Angležem in Francozom nedopustno in ima za posledico kazen.

Zborovanje državnih uslužbencev. V nedeljo popoldne se je vršilo v Mestnem domu v Ljubljani zborovanje državnih uslužbencev, ki se ga je udeležilo menda 200 oseb. Govorili so o bedi državnih uslužbencev in z resolucijo zahtevali odpomoči. Zborovanje združenih organizacij je vodil višji davčni upravitelj Lilleg, glavni referat je imel deželnosodni svetnik Regally, a koferat je profesor dr. Puschnigg. Zborovanja se je bil udeležil ljubljanski državni poslanec dr. Vladimir Ravnar, ki je obljubil, da se bodo slovenski državni poslanci vedno zastavljali za potrebe državnih uslužbencev in njihove interese podpirali tudi z izdatnejšimi sredstvi kakor so resolucije in interpelacije. Zborovalci so sprejeli resolucijo z enajst točkami, ki naj zaščitijo v vsakem oziru interese vseh kategorij državnih uslužbencev.

Ljudske grelnice v Ljubljani. Na cesarjevo inicijativo bo napravila vlada za zimski čas javne grelnice za one ljudi, ki si ne morejo pozimi zakuriti svojih stanovanj. Načrt za javne grelnice je zasnovan tako obsežno, da se v Ljubljani ne more docela izvesti. Vendar se je ljubljanska mestna aprovizacija izrekla za vladno akcijo v omejenem obsegu in določila v ta namen iz lastne blagajne znesek 50.000 kron.

Napad letalcev in telefonični pogovori. Graški listi opozarjajo, da je prepovedan v službah letalskega napada vsak krajevni in interurbani telefonični pogovor. Ravno tako so prepovedana tudi povpraševanja o letalskih alarmih.

Iz sodne službe. Državni pravdnik dr. Anton Marina je premeščen iz Trsta v Gorico.

Odlikovanje. Cesar je podelil ravnatelju kranjske industrijske družbe na Jesenicah Juliju Hofmannu vojni križec za civilne zasluge 2. razr. — Za 40letno zvesto službovanje je odlikovan lovski in gozdni čuvaj v Babah Ignacij Nawoda.

Odlikovanje pri trgovinski mornarici. Cesar je podelil zlati zaslužni križec s krono na traku svetinje za hrabrost kot priznanje izbornega službovanja v vojni kapitanu avstrijskega Lloyd Juriju Slovcichu, isto odlikovanje brez krone radi izbornega službovanja pred sovražnikom voditelju dolge obrežne vožnje družbe Tripkovič Jožefu Tomiču, srebrni križec za zasluge s krono na traku svetinje za hrabrost voditelju kratke obrežne vožnje družbe Tripkovič Antonu Supičiču in strojniku družbe Tripkovič Jožefu Stresku.

Smrt. V Trstu je umrl v ponedeljek za kapjo senior šef tvrdke bratje Cosulich. Kalist Cosulich; član načelstva, paroplovne družbe „Austro Americana“ in ladjedelnice. Bil je star 70 let. — Na Pragerskem je umrl v starosti 34 let tvorničar Franc Steinklauber junior. — Umrl je v Celovcu 27. septembra Gustav baron Pavlich v Pfauen-thal, major v bos-herc. polku št. 2. Imel je obilo odlikovanj.

Nova paroplovna družba se je ustanovila v Trstu. Dne 21. septembra t. l. je imela ustanovno zborovanje delniška paroplovna družba „Perseveranza“, ki ima glavnice 265 milj. kron. Ta družba prevzame že obstoječi družbi „Immaculata“ in „Perseveranza“. Družbo je ustanovil Avstrijski kreditni zavod.

Kruh v Nemčiji in pri nas. Odbor za živila v Velikem Berolinu je sklenil, da zvišanemu deležu moke v oktobru primerno zviša porcijo kruha na 1960 gramov. Cena črnemu kruhu bo 103 pfenige, kruh za bolnike bo pa stal 134 pfenigov. V Nemčiji dobiš torej skoro dva kilograma kruha za eno marko. Kaj smo neki zagrešili Avstrijci, da nas naša gospodarska politika tako kaznuje!

Davek na ure. V zadnji seji dunajske zadruge urarjev je stavilo načelstvo predlog, naj se store koraki za davek na ure v Avstriji, da ne bo mogoče po vojni uvažati cenenih, a slabih in ničvrednih ur. Tak davek, od 10 kron višje, bi znatno omejil porabo in uvoz in bi vzgojil prebivalstvo za nabavo boljših ur. Predlog je zadruge sprejela.

Prehranjevalni urad zviša ne množine kruha, ampak število uradnikov, ker je premalo kontrole nad nahrbtniki. Več kontrole, to je edino sredstvo, katero pozna prehranjevalni urad. Mi pa mislimo, da se mu bo godilo, kakor znanemu gospodu, ki je začel s kurjerjo, a kmalu ponesrečil. Na vprašanje, zakaj je prišlo do konkurza, je odgovoril dovipnež: „Hudič, kako ne, če je bilo pa več direktorjev kakor kur?“

Kranjska industrijska družba predlaga letos občenemu zboru 10 odstotno dividendo mesto lanske 14 odstotne.

Kranjska aprovizacijska družba. Med ponesrečenimi vojnogospodarskimi napravami je nekaj prav posebnega kranjska aprovizacijska družba. Afera Leitner-Kordin, ki se je jako na tihem obravnavala in bi zaslužila večjo pozornost, je nekoliko posvetila v delovanje te družbe. Ta družba, ki ima privilegij edinega uvoza, je pa za to čisto nesposobna. Zlasti izdaja uvoznih in transportnih dovoljenj, ki je bila doslej izročena tej družbi, je dala povod množičnim opravičenim pritožbam. Sedaj se baje namerava tej družbi na novo dati ves promet z zelenjavo in s sadjem. Kaj slabše se ne bi moglo storiti in mi že takoj vnaprej svarimo pred takim poizkusom. Naj bi vlada celo zadevo uredila v sporazumu z avtonomnimi faktorji, da bo brezpogojno varovana javna korist!

V Vrbsko jezero je skočila 25letna zasebnica Fr. Lipič iz Ptuj, kamor so prepeljali njeno truplo.

Vse iz ljubezni. 30letna kuharica v Wagni Marjeta Cucac je branila svojega fanta, ki bi imel biti ovaden radi nekega prestopka, na ta način, da je grozila pričam z nožem. Radi javnega nasilja bo sedela tri mesece.

Potem bo bolje. „Mrbg. Ztg.“ poroča, da je bila prva posledica bolgarskih vesti v Gradcu ta, da so razni prekupčevalci z moko začeli prodajati svoj dragoceni prašek naenkrat po 4 K za

kilogram. Preje je stal kilogram moke v Gradcu pod roko 20 K in še več!

Truplo bivšega ministra Hochenburgerja so položili včeraj dopoldne v rodbinsko grobnico na graškem pokopališču.

Trčenje vlakov pri Logatcu. V nedeljo zvečer sta trčila pri Logatcu dva v nasprotni smeri vozeča tovorna vlaka. Par vagonov je bilo razbitih. En sprevodnik je bil usmrčen, ranjen ni bil nihče. Vlaki so imeli radi tega večurne zamude.

Brzovlak je običal. Brzovlak, ki privozi ob 8. uri zjutraj iz Maribora v Celovec je v četrtek običal pri Pliberku. Stroj je popolnoma odpovedal.

Jubilje časnika. Nemškoradikalni list „Ost-deutsche Rundschau“ na Dunaju je praznoval včeraj svojo 25letnico kot dnevnik. — Znamenje, kako dober je vsenemški aneksionistarski želodec, ki 25 let prebavlja hrano, ki jo nudi bedasti list.

Za 30.000 K ukradenega perila. Nekemu gostilničarju v Gradcu je bilo ukraden iz zaklenjene pralnice za 30.000 K umazanega perila. Tat je neznan. In ker je umazano perilo vredno 30.000 K, je umazani krčmar razpisal za onega, ki perilo najde, — 200 K.

Času primerna iznajdba. Kotlar Mayer v Mariboru je izumel kotel za kuho, pri čemer se prištede 50% kuriva. To je zdaj posebne važnosti, ker manjka premoga in drv. Iznajdba je patentirana.

Železniški tatovi. Pred mariborskim porotnim sodiščem je stal te dni 17letni pekovski pomočnik, Matko Matković iz Zagreba. Obravnava proti več banditom, ki so dolgo kradli v osebnih vlakih med Ljubljano in Gradcem in imeli svoj klub v neki zagrebški kavarni, se je že vršila v prejšnjem porotnem zasedanju. Del zaprtih je ušel iz spodnještajerskih zaporov. Poglavar organizirane tatinske bande je bil Matko Matković, ki je zbežal pred zadnjo porotno obravnavo iz mariborske bolnišnice, pri čemer je nakradel perila in oblek. Porotniki so ga obsodili na šestletno ječo.

Drobiž.

Carjeva rodbina bi se rada preselila v Avstrijo.

Rotterdam, 30. septembra. V Londonu so razširjene vesti, da je prošla rodbina bivšega carja sovjetsko vlado, naj bi se smela s sedanjimi velikimi knezi preseliti v kako provincijalno avstrijsko mesto. Prošnja še ni rešena.

Dunajska gledališča.

Dunaj, 1. oktobra. Danes se na dunajskih gledališčih ne vrše skušnje zaradi boja igralcev za mezdo.

Volilna pravica žensk v Ameriki.

Washington, 1. oktobra. Wilson je predlagal, da se naj volilna pravica razširi tudi na ženske.

Epidemija v Padovi.

Lugano, 1. oktobra. Iz Padove javljajo, da je tam neka epidemija zahtevala na tisoče smrtnih žrtve.

Rusko zlato.

Berolin, 1. oktobra. Drugi transport zlata je došel na mejo in smo ga sprejeli.

Narodno gospodarstvo.

Kdo ima največ dobička od podraženga kruha? Preteklo leto je dobil kmet za 100 kg krušnega žita povprečno 37 kron, sedaj 55 kron, tedaj dobi kmet 18 kron več ali 31 odstotkov. Žitno prometni zavod je lansko leto dobival za 98 dek moke, iz katere se je pekel enoten hleb kruha, 39,6 vinarjev, letos pa 91,8 vin., kar znaša 131 odstotkov. Krušne pekarne so smele lansko leto zaračunavati 324 v pribitka, letos pa 642 v, kar je skoraj 100 odstotkov več. Kmet dobi torej vsled podraženga kruha letos pri enem hlebu okroglo 10 vinarjev več kakor lansko leto, krušne pekarne pa 31,8 vinarjev in žitno prometni urad 522 vinarja.

Avstrija glede razdelitve živil oškodovana. Vojnogospodarska komisija je razpravljala na tokovski seji o avstrijski nakupovalni družbi. V debati je vladni komisar dr. Horak izjavil, da o enakomerni porazdelitvi uvoza ne more biti govora, ker se dobave mnogo premajhne in se je velik del moral odstopiti vojaški upravi. Tudi Ogrska je zahtevala svoj delež brez ozira na to, ali je Ogrska potrebna ali ne. Predsednik družbe Brosche, je izjavil, da je družba velik del uvoza, namreč pet dvanajstink, morala izročiti Ogrski brez ozira na dejstvo, da je na Ogrskem v izobilju blaga, kakoršno se je uvažalo. Posledica je, da je na Ogrskem preostalo blago ter se je potem po oduševljenih cenah utihotalpalo v Avstrijo. Tudi porazdelitev med Nemčijo in Avstrijo za nas ni bila ugodna. Vojaška uprava ni pokazala smisla za aprovizacijo.

Nov denar v Rusiji. Boljševiški finančni komisar namerava uvesti prisilni sistem za tekoče račune in izdati nov denar. S tem ukrepom se namerava doseči, da se koncentrija pri državni banki in da se prepreči izvoz ruskega denarja v inozemstvo.

Draginjske doklade ogrskim državnim uradnikom. Ogrskim državnim uradnikom nameravajo povišati draginjske doklade za 50 odstotkov.

Ogrski špirit. Ogrski finančni ministrstvo je sklenilo, da odda javnemu prometu 40 odstotkov produkcije špirta. Cena špirta se pri hektolitru zviša od 2000 na 2400 kron. Za odajo špirta, ki ni predan javnemu prometu, ustanove posebno centralo. Ogrji nameravajo prepustiti Avstriji znatno množino špirta.

Koliko so dale dežele sena? Uradni sestavki izkazujejo, da je dala Kranjska 204.649, Koroška 117.714, Štajerska 156.856, Istra 29.020, Goriška Gradiščanska 11.790 in Dalmacija 2677 metrskih stotov sena armadi v času od lanske košnje do konca marca tega leta.

Nadomestek za pivo je obdavčil deželni odbor štajerski.